



ESO I BATXILLERAT

Bona ortografia sense esforç

**QUADERN PER DOMINAR
L'ESTRATÈGIA ORTOGRÀFICA**

Índex

Entendre el que passa i per què passa	3
Com es poden obtenir resultats amb aquest llibre?	4
Quin preu has pagat per les teves faltes ortogràfiques?	4
Ets prou intel·ligent per a tenir bona ortografia?	4
Et proposarem la feina de sempre?	4
Per què no funciona el que has fet fins ara?	4
Condicions prèvies per escriure sense faltes	6
Com ho fan les persones que escriuen sense faltes?	6
 SOS! Una cura d'urgència	 7
I per on començo?	8
I si em desanimo?	8
Quines seran les fases del pla de treball	8
I com sabré que progresso?	8
Primera fase: comprovar que ja uses la memòria visual	9
Segona fase: millorar la memòria visual	9
Tercera fase: aplicar la memòria visual a l'ortografia	14
Tècniques per recordar la imatge de les paraules	14
Quarta fase: deures, lectura, vocabularis i exercicis de pràctica.	19
Treball ortogràfic sobre textos.	23
- Primer text: Presentació dels textos	23
- Segon text: Quin sentiment té anar a l'escola?	25
- Tercer text: Fer el que em dona la gana.	27
- Quart text: Qui se'n beneficia?	28
- Cinquè text: Una qüestió de justícia	30
 Normes imprescindibles	 32
Normativa d'accentuació	33
Els pronoms febles	35
L'apòstrof	36
13 normes útils	36
Parells de mots que ofereixen dificultats especials	37
 Informació per a l'educador o educadora	 38



PRIMERA PART

Entendre el que passa
i per què passa

Com es poden obtenir resultats amb aquest llibre?

Amb aquest llibre aprendràs i practicaràs l'estratègia que utilitzen intuïtivament les persones que tenen bona ortografia. Acabaràs, igual que ells, escrivint bé i ho faràs pràcticament sense esforç.

Per obtenir tot el profit possible que aquest llibre t'ofereix et recomanem que primer l'examinis per sobre per tal de tenir una idea general però força clara de les activitats que et proposem i de les raons que ens porten a proposar-te-les. Després, torna a llegir el llibre amb atenció i fes tots els exercicis que se't proposen. Així integraràs una bona estratègia ortogràfica i resoldràs aquest tema d'una vegada per totes.

És clar que sempre pots llegir aquest llibre i no fer els exercicis, però llavors no et podem garantir cap millora. Tu tries.

Quin preu has pagat per les teves faltes ortogràfiques?

Un preu massa alt. És clar que sí: la nota d'aquell bon examen que et va baixar tres punts per culpa de les faltes o els dubtes sobre si t'haguessin aprovat aquell trimestre amb menys faltes...

I aquell estiu preparant-te per al setembre? I l'amenaça de suspendre la selectivitat per culpa de l'ortografia... i la possibilitat de no aconseguir un bon lloc de treball per culpa d'aquest tema... i....

Massa car!

Ja comença a ser hora que això canviï!!

Qui, al teu lloc, no odiaria també l'ortografia

Hi has invertit moltes hores, massa. Has omplert planes i planes de quaderns i quadernets d'ortografia. Tenies l'esperança que, finalment, no fallaries, però... continues fent faltes.

Potser, fins i tot, et van posar un/a professor/a particular, o et van prohibir la tele, o els videojocs, o et van prometre una bici o una moto... però les faltes segueixen allà. Impassibles¹, a pesar dels teus esforços.

Encara era pitjor si la teva germana, el teu cosí o la teva millor amiga treien notes excel·lents en ortografia sense cap mena d'esforç. Els comentaris familiars podien tocar el teu punt més dèbil: per què -et deies- el gamarús del meu cosí sí i jo no?

La ràbia i la impotència només indiquen que encara no has resolt el problema. Per això són útils. Però ortogràficament no et serveixen de res...

Ets prou intel·ligent per a tenir bona ortografia?

Els educadors i les educadores coneixem centenars de casos de nenes i nens molt joves, fins i tot menors de nou anys, que tenen una ortografia quasi perfecta. Recordo un nen de cinc anys que accentuava correctament la pràctica totalitat de les paraules quan encara era al parvulari.

Tanmateix, això no vol dir que siguin persones superdotades. De fet, la gran majoria tenen una intel·ligència absolutament normal per a la seva edat. Simplement són especialment hàbils en les capacitats ortogràfiques. Igual que les persones que tenen bona punteria, això no vol dir que siguin superdotades: només que han dominat aquesta habilitat.

La veritat és que qualsevol persona amb una intel·ligència normal pot arribar a tenir una bona ortografia. Nosaltres t'ensenyarem com.

No en dubtis: sí, tu també ets prou intel·ligent per tenir una bona ortografia.

Et proposarem la feina de sempre?

Si el que fins ara has fet no funciona, no hi insisteixis. La insistència no aconseguirà que funcioni millor. Canvia de sistema.

Quan un cotxe no té benzina, és absurd continuar insistint a revisar la bateria. Només necessita gasolina!

Amb aquest llibre t'ensenyarem una forma nova d'aprendre ortografia.

Per què no funciona el que has fet fins ara?

Si estàs llegint aquest llibre vol dir que desitges alliberar-te de les faltes ortogràfiques per sempre. Això vol dir que el que has fet fins ara t'ha servit de ben poc.

Aquí t'expliquem per què, a pesar de l'esforç dedicat, no has obtingut bons resultats amb les diferents estratègies que has anat seguint.

1.- Impassibles: impertèrrites, sense immutar-se.

Dictats:

Només serveixen per mesurar l'ortografia, però no aporten cap coneixement. De quina màgica manera aprendràs l'ortografia de les paraules pel simple fet que te les dictin?

El dictat et servirà per a millorar només quan siguis capaç de recordar adequadament els mots en els quals t'has equivocat i els vulguis escriure de nou, però no pel simple fet de fer un dictat.

Copiar un text:

És útil si ets capaç de recordar les paraules conflictives que has copiat, però... has après a recordar-les? Gairebé segur que no; en cas contrari, no estaries llegint aquest llibre.

Llegir:

Llegir és molt profitós per moltes raons. També per millorar l'ortografia si tens l'habilitat d'utilitzar la memòria visual de forma correcta. Així et queden emmagatzemades les imatges exactes de les paraules.

Quan dominis l'estratègia ortogràfica de la memòria visual, llavors sempre que llegeixis estaràs ampliant l'ortografia. Però fins aleshores, llegir no et serveix, ortogràficament, de gran cosa.

Escriure:

Si no saps ortografia i escrius, pots arribar a compondre textos literàriament molt bons, però no podràs evitar fer faltes d'ortografia. Més endavant trobaràs algunes orientacions per millorar la teva ortografia tot escrivint.

Consultar el diccionari:

El diccionari ajuda a resoldre dubtes concrets, però no ensenya cap habilitat especial que t'ajudi a escriure sense faltes.

Sopes de lletres i mots encreuats:

Amb aquests entreteniments t'ho pots passar relativament bé i aprendre vocabulari. Però l'ortografia és un tema ben diferent.

Memoritzar les normes:

Algunes normes són molt necessàries i donen molt rendiment, perquè simplifiquen la feina. Un exemple d'utilitat és la normativa de l'accentuació. Però la gran majoria de normes són força inútils: serveixen per a pocs mots i, a més, tenen moltes excepcions. Encara més: la forma com s'escriuen la gran majoria de mots no obeeix a cap norma específica.

Tanmateix, al final d'aquest llibre trobaràs la normativa que considerem útil i essencial: aquella que serveix per a molts mots.

Escriure frases amb unes paraules concretes:

Si ja et saps les paraules, per què hi has d'escriure frases? Però si no et saps l'ortografia dels mots, el que cal és aprendre-la i no escriure una frase i després oblidar-te'n. Milloraràs extraordinàriament quan coneguis la tècnica que et proposem en aquest llibre.

Posar la lletra o les lletres que falten a una col·lecció de paraules:

Aquesta tècnica pot servir per avaluar-te, per saber quantes paraules coneixes. Però si ignores la lletra que falta, fer l'exercici no t'ajuda gens a aprendre ortografia.

Classificar paraules:

Pel fet de classificar-les no en memoritzes l'escriptura. Classificar minerals, per exemple, no implica saber-ne els noms, sinó tenir criteris de classificació. L'ortografia no es basa en criteris, sinó a recordar la imatge de les paraules: això és el que has d'aprendre.

Quaderns d'ortografia:

La gran majoria de quaderns són una barreja dels exercicis anteriors. Et seran útils quan dominis l'estratègia de la memòria visual aplicada a l'ortografia, però no abans. Per això fins ara no t'ha servit de gaire. Era com voler omplir d'aigua una piscina foradada. Primer cal tapar el forat i després podràs omplir la piscina. Amb l'ortografia passa el mateix: primer has de saber aplicar la memòria visual a l'ortografia; després ja pots treure profit dels quadernets ortogràfics.

Condicions prèvies per escriure sense faltes

Per poder escriure sense faltes cal que compleixis unes condicions prèvies que són pràcticament imprescindibles:

- a) Ser capaç de **llegir i escriure de forma àgil**. Si tens problemes de lectura, no podràs treure tot el profit desitjable a aquest llibre. Si és el teu cas, demana a la teva professora o el teu professor que t'indiqui algun exercici concret per millorar la teva velocitat lectora.
- b) Adonar-te de **l'arbitrarietat de l'escriptura**, és a dir, saber que les paraules no s'escriuen com sonen, sinó de la forma com tradicionalment sempre s'han escrit.
- c) **Voler millorar** l'ortografia.
- d) **Discriminar correctament tots els sons**, és a dir, no tenir problemes auditius que et facin confondre els sons de les paraules. Si tens dificultats auditives, encara que siguin lleus, consulta un especialista: podria ser que aquest fos un obstacle per discriminar adequadament els sons i això et pot dur a tenir una ortografia deficient.
- e) **Fer els exercicis** que et proposem en aquest llibre. Si volguessis aprendre a tocar la guitarra, et caldria pràctica; si volguessis fer músculs, hauries de fer peses... Doncs bé, si vols millorar l'ortografia has de fer els exercicis que et proposem en aquest llibre. La pràctica et farà millorar. No fer res et deixarà on ets. Tu tries.

Com ho fan les persones que escriuen sense faltes?

Els que dominen l'ortografia tenen en comú una estratègia, un patró. Si l'aprens i l'automatitzes tu també podràs ser un expert o una experta en ortografia.

El procés que segueixen les persones amb bona ortografia és el següent:

- 1) Quan escolten o diuen en veu alta una paraula que volen escriure, busquen la *imatge mental* d'aquella paraula. L'escriptura es converteix en una "còpia" de la paraula que, prèviament, han emmagatzemat.

Moltes persones que tenen mala ortografia, quan volen escriure un mot com per exemple avió s'imaginen un avió o repeteixen el mot tot escoltant-ne els sons: això és un desastre.

En canvi, les persones amb bona ortografia **veuen** les lletres de la paraula al seu cap: ni la diuen en veu alta per sentir-ne els sons ni veuen l'objecte en si. Ni els sons ni l'objecte poden donar-te pistes sobre si va amb B o amb V, si s'escriu amb C o amb S, etc. Això només

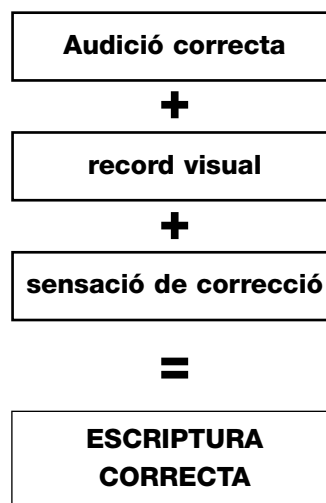
se sap veient les lletres de la paraula al teu cap.

- 2) Les persones amb bona ortografia *noten* si la imatge que tenen de la paraula no és *prou fiable* per escriure-la. Ho notaran perquè tindran dubtes si veuen la imatge de la paraula fosca, borrosa, massa petita, insegura... Quan això els passa actuen en conseqüència: miren el diccionari, en busquen un sinònim, pensen en una norma que els serveixi, pregunten algú...

- 3) Finalment, escriuen la paraula.

Com pots imaginar-te, aquest procés té lloc en mil·lèsimes de segon i és completament inconscient.

Aquesta estratègia es pot transcriure com si fos una fórmula matemàtica:



SEGONA PART

SOS!
Una cura d'urgència

I per on començo?

Ara et proposarem un pla de treball per ensenyar-te les habilitats que tenen les persones amb bona ortografia.

Quan hakis fet les activitats que el pla et proposa, notaràs que tot el temps que dediquis a la lectura també et beneficiarà ortogràficament. D'aquesta manera, gran part de les paraules que llegiràs s'aniran incorporant gradualment al teu coneixement ortogràfic i aniràs millorant de mica en mica i sense esforç.

Després de fer el pla, també et seran útils els quaderns tradicionals d'ortografia i altres activitats que, fins ara, et servien de molt poc.

I si em desanimo?

Aquest és un dels perills amb què et pots trobar enmig del procés: que et desanimis i ho vulguis deixar estar. O que pensis "ja ho faré demà" i això t'ho diguis dies i dies seguits fins que el curs s'hagi acabat i, finalment, no hakis avançat gens.

Si et sents desanimat o desanimada, si creus que et falta temps o que voldries deixar-ho per a demà utilitza el truc següent: imagina't en un futur proper escrivint sense cap falta, escoltant les coses positives que et diràs a tu mateix/a, o que et diran el professorat o la teva família, sentint orgull i seguretat quan això passi. Has de procurar fer aquesta visualització el més realista i rica possible: notaràs que el seu poder motivador és enorme. Això t'ajudarà a continuar quan necessitis una mica d'ànim (evidentment, pots fer servir aquest sistema de motivació per a moltes altres coses que vulguis aconseguir).

Quines seran les fases del pla de treball?

Tal com has llegit, les persones que tenen bona ortografia són capaces de veure la imatge de les paraules. Per això els resulta tan fàcil no equivocar-se: estan copiant!

Per aprendre aquesta estratègia i aconseguir dominar-la de forma automàtica quan escrius, et proposarem que treballis en cinc fases.

Primera fase: comprovar que ja uses la memòria visual.

Segona fase: millorar la teva memòria visual.

Tercera fase: aplicar la memòria visual a l'ortografia.

Quarta fase: treballar vocabularis, textos i recursos diversos per tal d'incrementar el nombre de paraules que domines ortogràficament.

Cinquena fase: estudiar les normes ortogràfiques que inclouen més mots i menys excepcions.

I com sabré que progresso?

Comprovar que s'està aprenent és bàsic. Si t'adones que millores, la teva motivació cada cop serà més gran i entraràs en una espiral positiva: com que m'hi fixo, milloro, i com que veig que milloro, m'és més fàcil fixar-m'hi. Un peix que es mossega la cua i que et porta cap a l'èxit.

Però per comprovar que aprens cal buscar un sistema per avaluar que sigui objectiu i que vagi bé a tothom. Aquí fem una proposta ben senzilla.

Es tracta d'agafar qualsevol text escrit lliurement (redacció, exercici, diari personal...) i que algú te'l corregeixi. Llavors és qüestió de comptar quantes paraules escrius malament per cada cent mots: aquest serà el teu nivell ortogràfic de sortida.

És un sistema objectiu, perquè aporta una mesura matemàtica que és una mitjana del teu nombre de faltes. No diu si fas poques faltes o moltes, sinó el tant per cent concret. Un nombre és un punt de partida molt clar. Per tal que la xifra sigui al més ajustada possible al teu nivell cal que, en fer l'avaluació, es parteixi d'un text o un conjunt de textos que, en global, incloguin un mínim de tres-centes paraules.

En acabar aquest llibre hauràs d'haver millorat de forma significativa el teu tant per cent de faltes ortogràfiques. Probablement encara faràs alguna falta, però estaràs en el camí adequat i ho sabràs amb plena objectivitat: el teu tant per cent de faltes haurà baixat notòriament.

Per avaluar el teu nivell ortogràfic pots fer ara una redacció o bé agafar qualsevol text escrit que hakis escrit i partir de l'avaluació d'aquell text. Si és massa curt, pots agafar-ne més d'un.

Per calcular el tant per cent d'errors ortogràfics fes el següent:

$$\frac{(\text{nombre d'errors} \times 100)}{\text{nombre de paraules escrites}} = \% \text{ D'ERRORS ORTOGRÀFICS}$$

Quan sàpigues el tant per cent de faltes que fas ara, pots omplir el quadre següent:

Nom: _____ El dia _____ faig un _____ % de faltes d'ortografia en escriure lliurement.

Primera fase: comprovar que ja uses la memòria visual

Per comprovar que ja utilitzes la memòria visual, contesta mentalment les preguntes següents i te n'adonaràs.

1) *Quantes finestres té casa teva?*

Per contestar la pregunta, *imagina't* que entres per la porta d'entrada i vas recorrent la casa i comptant totes les finestres que vegis a la teva imaginació.

2) *Quina és la botiga que es troba en tercer lloc quan surts de casa teva i camines cap a la dreta?*

Si t'*imagines mentalment* el recorregut podràs veure la resposta.

3) *De quins colors és la roba que usa en Superman?*

Si recordes la *imatge* de Superman a la teva imaginació, podràs saber el color de la capa, de les malles, de la samarreta...

4) *Si gires el mapa d'Espanya, quines autonomies queden a la dreta?*

Per contestar, has d'utilitzar una *imatge mental* d'un mapa d'Espanya. També ho pots fer amb el mapa de Catalunya, d'Europa o un mapa que coneguis bé, però el resultat és el mateix: cal recordar la imatge del mapa, girar-lo mentalment i mirar què hi ha ara a la dreta.

Si has contestat qualsevol d'aquestes preguntes, hauràs fet servir la memòria visual. Aquest tipus de memòria és la que es fa servir per saber ortografia.

Ara ja saps què significa *veure* una paraula al teu cap, oi? Igual que has recuperat el record de casa teva, del teu carrer o d'en Superman pots recuperar la imatge d'una paraula. Amb aquest llibre t'ajudarem a fer-ho i a aplicar-ho a l'ortografia.

Segona fase: millorar la memòria visual

Ara et proposarem una parell d'exercicis per tal que milloris la memòria visual. No tenen relació amb l'ortografia, però te'ls proposem perquè has de tenir prou memòria visual per poder-la aplicar a l'ortografia quan sigui el cas.

Aquests exercicis milloren la teva capacitat de memòria visual.

Exercici 1.

Retalla els dibuixos d'animals que trobaràs a la pàgina 10. Col·loca'ls als quadrats.

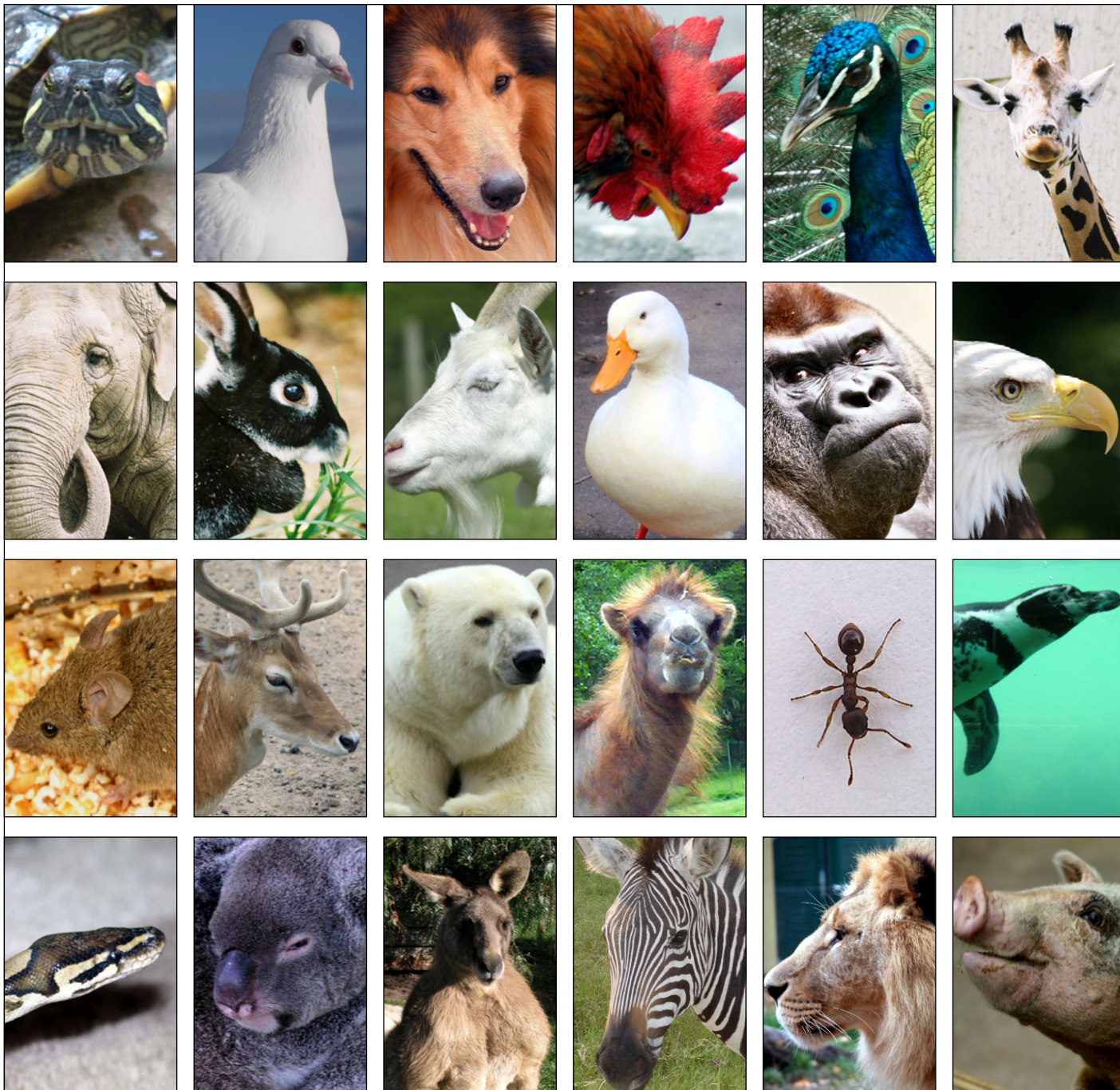
Per parelles, jugueu a veure qui VISUALITZA al seu cap les imatges en el mateix ordre que les que hi ha aquí. Feu 4 preguntes a la vostra parella i canvieu-vos els papers. Comenceu posant només 3 animals a la graella. Quants animals sou capaços de recordar en l'ordre exposat?

Exemple de preguntes:

En quin lloc hi ha l'elefant?
Quin animal hi ha en segon lloc?
Què hi ha davant l'elefant?
Què hi ha darrere l'elefant?

Etc.

--	--	--	--	--	--



Exercici 2.

Retalla les formes que trobaràs a la pàgina 12. Col·loca-les aquí i ensenya-les a la teva parella. Quan les recordi, posa el quadern de forma que la teva companya o el teu company no pugui veure-les i fes-li preguntes sobre la forma i el color de la figura o del lloc que ocupa.

Cada 4 preguntes canvieu-vos els papers.

Practiqueu fins que us surti bé amb 4 figures. Qui aconseguirà recordar més figures contestant bé?

Recorda que per contestar has de VEURE les figures al TEU CAP.

Exemples de preguntes:

De forma:

La figura vermella, quina figura és?
La segona figura, quina figura és?
La figura que hi ha després del cor, quina figura és?
Abans de la figura rodona, quina figura hi ha?
...

De color:

La tercera figura, de quin color és?
El cor, de quin color és?
Entre la primera i la tercera figura, quin color hi ha?
La figura verda, quina forma té?
...

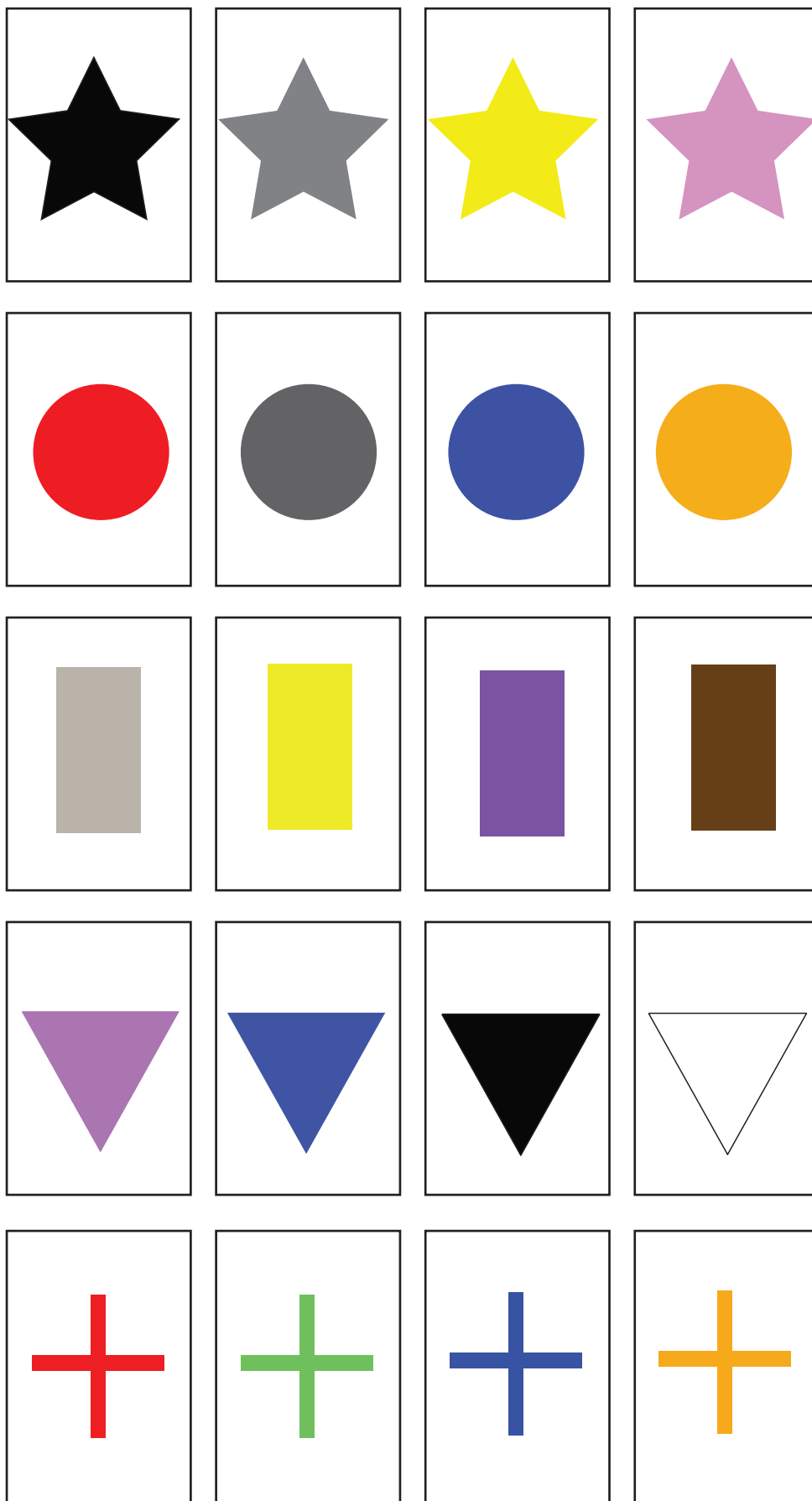
De lloc:

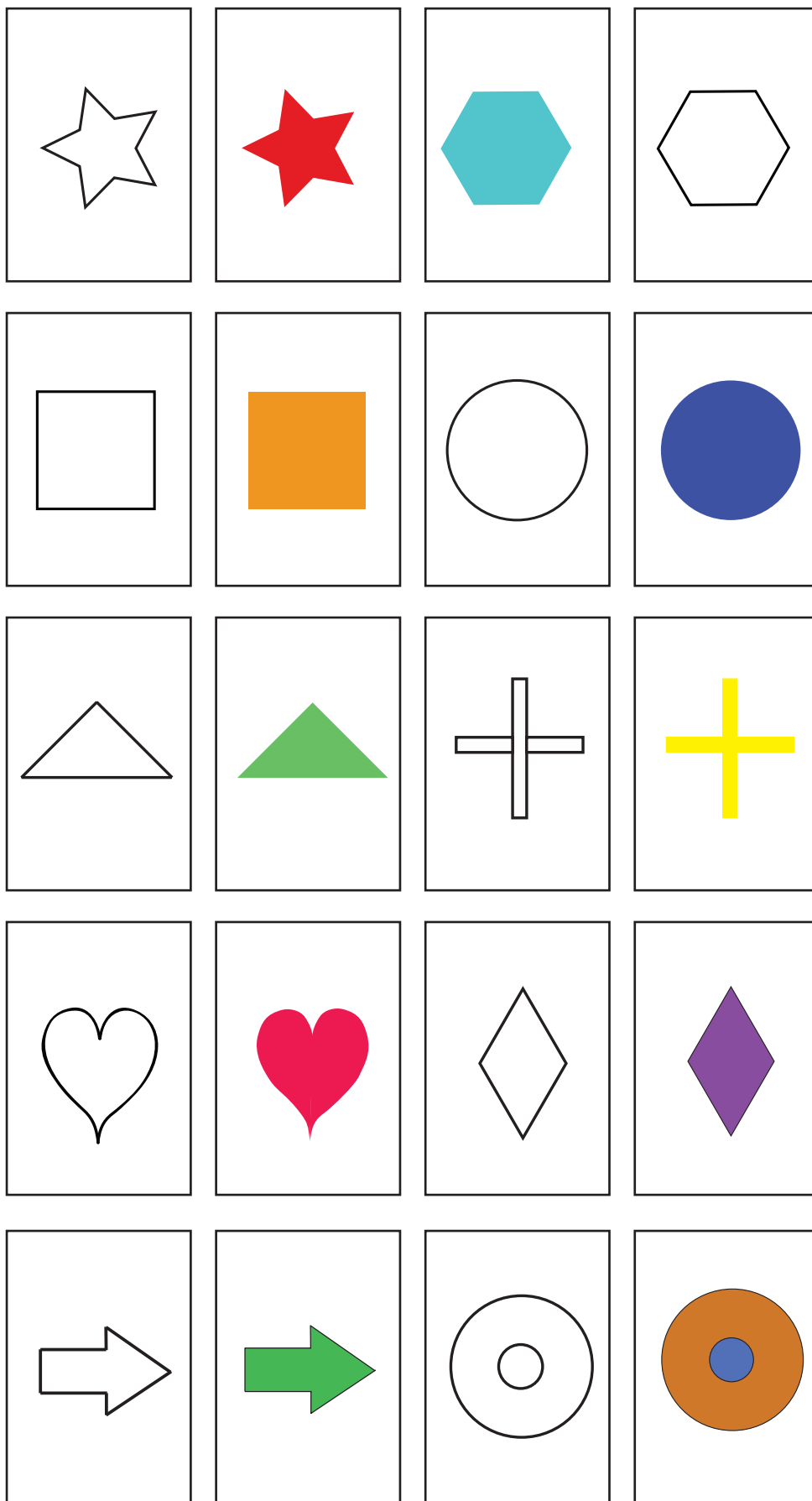
Quina figura és la primera?
Quina forma té la primera figura?
El cor, en quin lloc es troba?
Quina és l'última forma?
...

Exercici 3

Fes el mateix amb les formes que trobaràs a la pàgina 13.

--	--	--	--	--	--





Tercera fase: aplicar la memòria visual a l'ortografia

Hi ha persones que tenen una gran capacitat visual i una ortografia pèssima. Què els passa, doncs? Senzillament, que no l'apliquen a l'escriptura.

Per evitar que això passi, pots practicar amb l'exercici per parelles següent.

Tria una paraula, com per exemple **AVIAT** i memoritza com s'escriu tot guardant la imatge de la paraula com si en fessis una fotografia.

Llavors, la teva parella t'ha de fer cinc preguntes sobre el mot que has de contestar bé. Les preguntes han de ser les següents:

Primera pregunta:

Lletreja el mot començant pel final. (En el cas del mot *aviat* seria: T, A, I, V, A).

Segona pregunta:

Lletreja el mot començant pel principi. (En el cas del mot *aviat* seria: A, V, I, A, T).

Tercera, quarta i cinquena pregunta:

són preguntes lliures, semblants a les següents: Quina lletra és la tercera començant pel final?, I la segona començant pel principi?, S'escriu amb be alta o baixa?, Porta algun accent?, etc.

Podeu apuntar els errors i encerts a la graella de la plana disset per saber quines paraules encara ignora.

Després els papers es canvien: ara ha de contestar la persona que preguntava.

Podeu començar amb aquestes paraules.

A l'apartat següent trobaràs moltes més tècniques que et poden servir per a integrar els mots sense gaire esforç. Mira'ls abans de començar.

Trobareu una graella per fer l'exercici a la pàgina 17.

avió, també, jo, però,
vegada, hivern, estiu,
primavera, tardor

Tècniques per recordar la imatge de les paraules

Aquesta sèrie de tècniques d'estudi et seran molt útils per treballar el vocabulari i els exercicis d'aquest llibre.

Totes les tècniques tenen l'objectiu d'oferir-te eines diferents per visualitzar les paraules.

Hauries de provar-les totes i descobrir aquelles que a tu et funcionen millor per tal de recordar la imatge de les paraules. Quan hakis descobert les que més t'ajuden, utilitza-les tant com calgui per recordar mots. Arribarà un moment que no et caldran: la majoria de mots els retindràs al cap simplement quan els hakis vist un parell de cops tot llegint, anant pel carrer... i és que la pràctica fa miracles!

- 1) Mira la paraula sense dir-ne les lletres. Tanca els ulls i continua veient el mot escrit en un color que destaquï sobre el fons (com negre sobre blanc).

En mirar el mot sense dir-ne les lletres estàs obligant el teu cervell a guardar únicament la informació visual: just la que necessites. També podries imaginar la paraula en el teu color preferit; seria una manera de treballar dins de l'àmbit visual sense lliscar cap a l'auditiu. Però cal vigilar que el color sigui prou fort i la paraula destaquï força: seria molt difícil veure una paraula groga sobre un fons taronja!!



- 2) Imagina escrita a l'aire la paraula que acabes de veure escrita. Llavors lletreja-la del final al principi i després del principi al final. 3) Mira el mot, imagina que els teus dits són de guix i escriu el mot a l'aire com si fos una pissarra.



- 3) Mira el mot, imagina que els teus dits són de guix i escriu el mot a l'aire com si fos una pissarra.



- 4) Imagina el mot escrit a l'aire i ressegueix-lo com si el teu dit fos de guix i l'estiguessis escrivint tot escrivint-hi a sobre.



- 5) Mira el mot i visualitza'l però posant en gran la lletra difícil.



- 6) Fes el mateix però posant la lletra difícil en un altre color ben llampant, i després visualitza'l.



- 9) Escriu un mot al palmell de la mà amb el teu dit com si fos de guix.



- 7) Si el mot és molt llarg, divideix-lo i visualitza la part on trobes la dificultat.

PRIMA

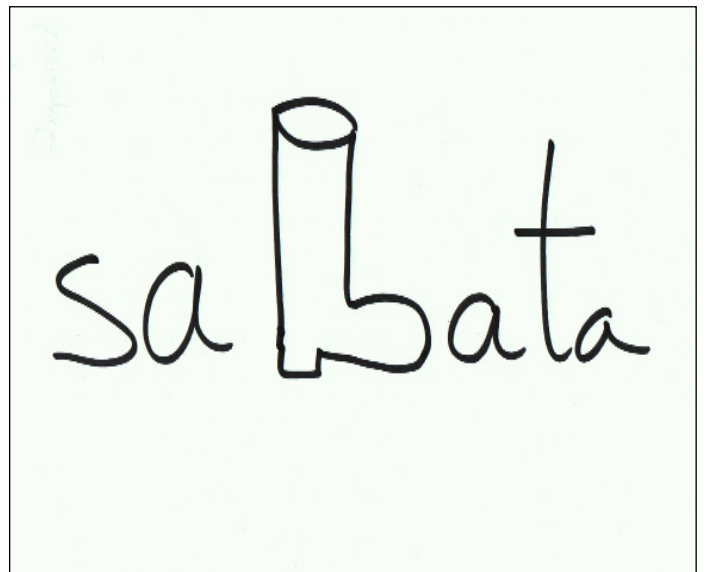
VERA

- 8) Visualitza el mot i, alhora, digues el nom de la lletra difícil.

“Avió
s'escriu amb v baixa
i amb accent tancat a la
lletra o”



- 10) Converteix la lletra difícil del mot en un dibuix que tingui relació amb el significat.



- 11) Pots confeccionar unes targetes amb els mots que vols aprendre. En una cara hi escrius el mot complet i a l'altra hi escrius el mot sense la lletra o les lletres difícils. Quan miris el revers de la fitxa has de recordar les lletres que hi falten; en girar la fitxa pots comprovar que ho has fet bé. Quan una fitxa l'has feta bé tres dies seguits pots eliminar-la: ja la domines. Aquesta tècnica va molt bé per estudiar els mots que has escrit malament a les redaccions o els exercicis escrits: d'aquesta manera cada cop faràs menys faltes perquè dominaràs plenament el vocabulari que acostumes a fer servir.

Exemple:

bicicleta

**-icicleta
b? v?**

- 12) A vegades hi ha mots que no hi ha manera de recordar i sempre els confons. Per a aquests casos, uneix la seva imatge a una altra paraula que no et costi; així sempre que en sàpigués una sabràs l'altra. Per exemple, si mai no recordes com s'escriu tros i dubtes si va amb *essa* o amb *ce* trencada, pots unir-la a la paraula tres. Quan en recordis una també recordaràs l'altra.

**Tres
Tros**

- 13) Lligar la paraula a d'altres de la mateixa família també és una bona forma de recordar-ne l'ortografia.

**Cavall
Cavaller
Cavalleria
Cavallot**

**Meva
Seva
Teva**

- 14) Si la imatge de la paraula que recordes no és prou bona, potser has de provar de fer-te'n una imatge una mica més gran i imaginar-te que li toca el sol perquè estigui ben il·luminada. Sovint també hi ajuda posar-hi un fons ben clar i unes lletres fosques o negres que hi contrastin bé. Mira d'imaginar-te-la una mica més a prop o una mica més lluny: deixa-la allà on la vegis millor. Prova-ho amb la paraula VAIG.

Ha millorat la teva imatge quan l'has visualitzada:

més gran ☐ Sí ☐ No

més il·luminada ☐ Sí ☐ No

amb un fons clar ☐ Sí ☐ No

amb lletres fosques ☐ Sí ☐ No

Si has trobat una millora amb aquests canvis, procura aplicar-los sempre a a partir d'ara.

Graella de control per l'exercici de la pàgina 15

Mots	Possa una B al quadre si ho fa bé i una creu si s'equivoca									
Avió	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
També	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Però	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vegada	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hivern	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Estiu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Primavera	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tardor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Graella de control en blanc per
fotocopiar i fer servir per a qualsevol
paraula

Mots

Posa una B al quadre si ho fa bé i una creu
si s'equivoca. Primer lletrejar enrera, després
endavant, després preguntes lliures i acabar
escrivint el mot.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Quarta fase: deures, lectura, vocabularis i exercicis de pràctica.

Deures

Vivim envoltats de paraules, les trobem pertot arreu: cartells del carrer, revistes, senyals, publicitat, envoltoris... Això és una sort, perquè pots aprofitar-ho per millorar la teva ortografia.

Durant 7 dies hauries de fer el següent: agafa qualsevol paraula que se't planti davant, per exemple una paraula que surti en un anunci del carrer, a la caixa de cereals de l'esmorzar o que surti en un programa de televisió que estiguis mirant. Fes-ne una fotografia mental i retén la paraula al teu cap. Lletreja-la començant pel final i, després, començant pel principi.

"lletrejant
des del final: ERRÀ-I-
HAC-A; lletrejant des del
principi: A - HAC-I-
ERRÀ"



Per acabar, escriu-la amb el dit sobre el palmell de la mà.



Has de fer aquest exercici 7 cops cada dia durant 7 dies. Recorda-ho: set cops. Després deixes passar tres dies sense fer-ho i tornes a fer-ho 7 dies més. Tornes a descansar tres dies i fas una última fase de 7 dies.

Fes-ho i veuràs com la teva ortografia millorarà molt ràpid.

Lectura

Quan estiguis llegint fes el mateix: atura't de tant en tant en TRES paraules per plana, visualitza-les i lletreja-les des del final i després des del principi. Després continua llegint. Aquesta pràctica t'ajudarà enormement a potenciar la teva ortografia... sempre que acostumis a llegir, és clar!

Vocabulari bàsic

A continuació trobaràs els mots que s'escriuen malament més sovint. Et proposem que els memoritzis. Si escrius bé aquestes paraules hauràs eliminat el 35% de les faltes que normalment es fan, ja que aquestes paraules s'escriuen molt sovint i gairebé sempre malament.

Retalla i porta aquestes targetes a sobre. Pots fer fotocòpies d'aquest full i així no espatllaràs l'original i el podràs fer servir més cops (si transparenta, fotocopia'l en cartolina).

Igual que si et prenguessis una medecina, has de mirar tres cops al dia aquestes targetes i demanar a un col·laborador o col·laboradora que et dicti els mots. Si no pots aconseguir que ningú t'ajudi, pots usar un MP3 o similar i fer-te tu mateix/a el dictat.

Quan un mot l'has escrit bé tres dies seguits sense tenir cap dubte sobre la seva ortografia, pots eliminar-la de la feix. Si quan vas a escriure una paraula no la recordes amb certa absoluta no l'escriguis, torna-la al feix i segueix estudiant-la. Useu la graella de la plana 19 estudiant per parelles

Atenció: no t'enganyis, no serveix de res endevinar la lletra; si dubtes, vol dir que no la saps.

Els termes que més faltes generen són els que surten a la pàgina següents

FULL RETALLABLE

A dalt	abric	ahir	aigua	aixecar	allà
amb	amunt	aquest	aquí	arbre	àvia
avió	ball	banyar	barca	blanc	blau
bo	bufanda	bufar	camp	cançó	canviar
casa	cavall	cavaller	col·legi	collir	covard
començar	córrer	créixer	constipar-se	dissabte	després
distracció	ell	ella	endavant	és/es	escola
estava	estiu	estómac	exigir	existir	explicar
flor	futbol	gent	gronxador	globus	guerra
herba	hi havia	història	i	injecció	inventar
joguina	jugar	línia	marró	metge	metgessa
monstre	moto	muntanya	ocórrer	on	potser
préssec	primavera	què/que	raïm	ràpid	recollir
salut	salvar	samarreta	servir	setmana	succeir
televisió	temps	tovallons	vaixell	vaig anar	vaja!
valdre	vell	venir	verd	viatge	viatger
viatjar	voleu	volia	zoo	zoològic	perquè /per què

Targetes de vocabulari: estudi personal

Aquestes targetes et serviran per integrar al teu vocabulari personal aquelles paraules que has escrit malament. Si fas servir aquestes targetes durant una temporada, cada cop faràs menys faltes en els mots que habitualment utilitzes. Tothom s'adonarà que la teva ortografia millora realment.

Com fer-les servir? Escribeu les paraules que tu hagiis escrit malament en qualsevol context: un dictat, un exercici de mates, una còpia, un diari, una redacció... Per una banda l'escrius correctament, i a l'altra banda en fas un dibuix representatiu o escrius la mateixa paraula sense la lletra o les lletres difícils. Per exemple:

CAVALL

CA__ALL
¿B? ¿V?

Fes servir les targetes de la mateixa manera que feies servir les anteriors: mira-les tres cops al dia i vés eliminant aquelles paraules que durant tres dies hagiis sabut a la perfecció.

Graella pel vocabulari personal

Dictat sobre "Presentació dels textos"

Abans de corregir, contesta com creus que ho has fet:

☐ Molt bé ☐ Bé ☐ Regular ☐ Malament
En realitat he fet _____ faltes.

Si has escrit paraules malament, estudia-les i que te les tornin a dictar dos cops en dies diferents fins que les sàpigues bé els dos cops. Utilitza les tècniques que et recomanem per estudiar-te-les.

A partir de la mitjana de la classe, en realitat m'ha anat:

☐ Molt bé ☐ Bé ☐ Regular ☐ Malament

2) Segon text: Quin sentit té anar a l'escola?

Prepara't per llegir i entendre el segon text. Assegura't d'entendre el significat del text. La forma millor de fer-ho és la següent:

- 1) Llegeix un **tros curt**: una frase, dues o un paràgraf breu.
- 2) **Pensa la teva opinió** respecte al text: Hi estàs d'acord? Creus que exagera? Opines que la informació és parcial? En quins punts hi estaries en desacord? En quins d'acord?, etc. Tant si hi estàs d'acord com en desacord has de poder expressar les teves raons; en cas contrari, només estàs repetint. Estabir aquest diàleg mental t'ajuda a comprendre el text.
- 3) **Pregunta** allò que no entenguis, ja siguin idees o paraules concretes.
- 4) Passa a les frases o paràgrafs següent i així fins a acabar el text.

Text: Quin sentit té anar a l'escola?

Fa temps, a les parets exteriors d'una escola on jo treballava hi va aparèixer una pintada: "L'escola és una presó". Després de discutir-ho entre els mestres, vam decidir no esborrar la pintada immediatament, sinó afegir-hi un cartell al costat on posava: "La veritable presó és la ignorància; el coneixement ens fa lliures".

Algunes persones viuen l'escola com una condemna. Un càstig que comença als tres anys quan s'entra a parvulari i que no s'acaba -almenys en la seva etapa obligatòria- fins que s'han complert els setze anys.

Però quin sentit té anar a l'escola? Per què el govern hi inverteix milers de milions d'euros anualment? Per què ha de ser obligatòria? Per què no deixar en mans de cadascú o de cada família la decisió d'estudiar o no?

Perquè aquest és el sentit de l'escola: alliberar-te. L'escola et dota d'eines, de coneixements i d'habilitats per poder comprendre el món i poder viure conscientment en una societat altament complexa. Sense l'escola seríem encara més vulnerables en un món com l'actual, on sovint es considera les persones una simple mercaderia amb la qual enriquir-se.

L'escola és un espai que busca alliberar-te fent-te créixer intel·lectualment, però també emocionalment i socialment. L'escola t'ha d'ajudar a créixer globalment, a conquerir la maduresa, a sortir de la presó del desconeixement.

Però ningú no pot aprendre per tu. La funció de l'escola és oferir-te un mapa, però només tu pots recórrer el camí. L'escola et dona una clau, però només tu pots obrir la teva

cel·la i sortir, lliure, a l'exterior.

A vegades, lamentablement, es confon el paper de l'escola i es pensa que està a la nostra vida per fer-nos la vida impossible i, llavors, li declarem la guerra. Disparem contra les persones que ens ensenyen, que haurien de ser els nostres aliats, i no ens adonem que l'enemic no és dins l'escola, sinó en un altre lloc ben diferent.

Altres vegades, la mateixa escola confon el seu paper i acaba creient que la seva funció és només la de transmetre'ns informació. En realitat, això és confondre informació amb coneixement. La informació és la simple acumulació de dades, mentre que el coneixement és crear una visió personal i pròpia de la realitat a partir de la informació rebuda. Només s'aprèn allò que hem fet propi, allò que hem meditat i hem fet nostre.

Integrar com a propi el que l'escola ofereix és feina teva. Sense aquesta tasca la foscor de la ignorància continua cobrint-ho tot. Aprendre les taules de multiplicar, saber ortografia, dominar la física o la història és important, però és només un primer pas perquè cada estudiant elabori la seva pròpia visió del món. Si renunciés a elaborar una resposta personal sobre el món, llavors mai no arribaràs a entendre el veritable significat de l'escola.

Vocabulari.

Immediatament

Veritable:

Coneixement:

Ignorància:

Eines:

Complexa:

Vulnerables:

Mercaderia:

Maduresa:

Cel·la:

Meditar:

Integrar:

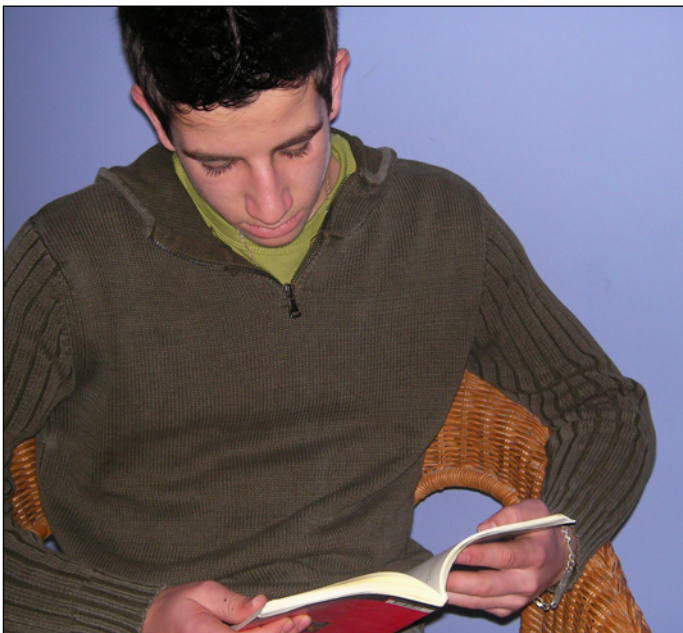
Exercicis sobre el text "Quin sentit té anar a l'escola?"

Sovint copies textos del llibre, de la pissarra o similar.

Copia una part del text titulat "Quin sentit té anar a l'escola?" als espais destinats a fer-ho que trobaràs **just a l'altre costat**. Heus aquí les instruccions perquè et serveixi per millorar l'ortografia.

- 1) Llegeix i entén tot el text. Si desconeixes el significat d'un mot, esbrina'l.
- 2) Després llegeix una frase completa fixant-te en les possibles dificultats ortogràfiques: accents, apòstrofs, lletres difícils... fins que totes les paraules et siguin familiars i les recordis totes i cadascuna.
- 3) Llavors escriu aquella frase. Si enmig de l'escriptura te n'oblides, esborra la frase i torna al punt dos.
- 4) Passa a la frase següent.
- 5) Segueix aquest mateix procés fins que hagi copiat, almenys, cinc paràgrafs.

RECORDA AQUESTA FORMA DE COPIAR SEMPRE QUE HO HAGIS DE FER A L'ESCOLA O EN QUALSEVOL ALTRE LLOC.



Avaluació del procés de la còpia:

Has seguit les instruccions de la pàgina 26 per fer la còpia?

- ☐ Sí, del tot
- ☐ Bastant, però no del tot
- ☐ No, ho he fet diferent

T'has equivocat en algunes paraules? _____

En quines?

En resum, com t'ha anat?

- ☐ Molt bé
- ☐ Bé
- ☐ Regular
- ☐ Malament

Terçer text: *fer el que em dóna la gana.*

Normalment es pensa que serem lliures quan fem el que ens doni la gana, perquè sovint pensem que la llibertat és poder fer el que jo desitjo: sóc lliure si faig el que vull.

Però aquesta visió és extraordinàriament enganyosa: sembla que parla de llibertat i, en canvi, parla d'esclavitud.

Els desitjos són, per naturalesa, variables, volutables i impre-dictibles. Un dia ens ve de gust fer una cosa concreta, però una estona després ens en sentim farts o cansats i apareix un altre desig que ens impulsa a fer el contrari.

Si vinculem la nostra llibertat als nostres desitjos ens estem lligant a alguna cosa mancada de solidesa. La nostra llibertat, llavors, depèn de l'humor amb el qual ens haguem llevat aquell dia, del cansament acumulat o d'altres factors que no dominem. Si la llibertat fos això, quina llàstima de lli-bertat, perquè en lloc d'alliberar-nos ens tindria sotmesos als seus capricis!

Per això, analitzant la qüestió detingudament ens adonem que la llibertat no és fer el que em dóna la gana, sinó quel-com ben diferent: fer allò que he decidit.

Per tant, la llibertat ha de ser filla del coneixement i de la voluntat. Del coneixement, perquè la llibertat neix quan hem decidit una cosa ben conscients dels costos i les conse-qüències. Però la llibertat també neix de la voluntat, perquè sense voluntat ens rendiríem a la primera dificultat i seríem núvols errants enduts pels vents dels desitjos. I precisament perquè som lliures i volem marcar conscientment el nostre rumb, som capaços de mantenir la mà fixa al timó a pesar de les pressions socials, les dificultats i l'esgotament.

Per aquest motiu es considera que la llibertat és una con-questa de la maduresa: només les persones madures poden decidir el seu destí i treballar per fer-lo realitat tot pagant el cost que sigui necessari. Però encara que apare-quin dificultats i els costos puguin ser grans, el fruit de la lli-bertat és incommensurable: només fent allò que hem decidit fer conscientment aconseguim ser feliços.

Exercicis sobre el text "Fer el que em dóna la gana"

Llegeix el text unes quantes vegades fins que recordis fil per randa el que diu.

Fixa't bé en les paraules destacades del text. Memoritza-les usant les tècniques que coneixes.

Per moltes persones resulta massa difícil recordar els mots de tot el text, així que una bona estratègia és fer-ho per paràgrafs: fes primer un paràgraf i després un altre.

Fer el que em dóna la gana

Normalment es pensa que serem _____ quan fem el que ens doni la gana, perquè _____ pensem que la llibertat _____ poder fer el que jo _____: _____ lliure si faig el que _____.

Però aquesta _____ és extraordinàriament enganyosa: sembla que parla de llibertat i, en _____, parla _____.

Els desitjos són, per naturalesa, variables, _____ i impre-
dictibles. Un dia ens _____ de gust fer una cosa concre-
ta, però una estona _____ ens en sentim farts o cansats
i apareix un altre desig que ens impulsa a fer el contrari.

Si _____ la nostra llibertat als nostres desitjos ens
estem lligant a alguna cosa mancada de solidesa. La nostra
llibertat, _____, depèn de _____ amb el qual ens
haguem llevat aquell dia, del cansament acumulat o d'altres
factors que no dominem. Si la llibertat fos això, quina llàsti-
ma de _____, perquè en lloc d'alliberar-nos ens tindria
sotmesos als seus capricis!

Per això, analitzant la _____ detingudament, ens
adonem que la llibertat no és fer el que em dóna la gana
sinó quelcom ben diferent: fer allò que _____.

Per tant, la llibertat _____ filla del coneixement i de
la voluntat. Del coneixement, _____ la llibertat neix quan
hem decidit una cosa ben conscients dels costos i les
_____. Però la llibertat també neix de la voluntat, per-
què sense _____ ens rendiríem a la primera dificultat i
seríem _____ errants enduts pels _____ dels desitjos.
I precisament perquè som lliures i volem marcar conscient-
ment el nostre rumb, som capaços de mantenir la _____
fixa al timó a pesar de les _____ socials, les dificultats
i _____.

Per _____ motiu es considera que la llibertat és una con-
questa de la maduresa: només les persones madures
poden decidir el seu _____ i treballar per _____ reali-
tat tot pagant el cost que sigui necessari. Però encara que
apareguin dificultats i els costos puguin ser grans, el fruit de
la llibertat és _____: només fent _____ que hem
decidit fer conscientment aconseguim ser _____.

Per aprofundir:

Marca els apòstrofs i els pronoms febles que trobis al text.
Comprova, tot mirant la informació que hi ha a l'últim capítol
d'aquest quadern, que entens per què els mots s'es-
criuen així.

Observa el terme mà. Per què porta accent? (al final del
quadern pots trobar la resposta)

Quart text: Qui se'n beneficia?

El món està farcit de tradicions i normes culturals que ens
dicten el que hem de fer, la forma com ho hem de fer i el
moment en què ho hem de fer. Davant d'aquestes tradi-
cions hem d'aguditzar l'atenció. Moltes són bones i positi-
ves, però d'altres poden ser molt perilloses i, per tant, hem
de vigilar enormement. Una bona forma de fer-ho és pre-
guntar-se: qui se'n beneficia d'aquesta norma?

Aquesta és una pregunta clau que hem de fer-nos davant
les diferències socials. Per exemple, quan als Estats Units o
a Sud-àfrica existien seients reservats només per a perso-
nes blanques als autobusos, qui se'n beneficiava? Quan
s'exigeix que les dones -encara que es faci través de mit-
jans subtils com la publicitat, els estereotips o la pressió
social- es valorin en funció de la seva bellesa, qui se'n bene-
ficia? Quan alguns homes exigeixen que les dones no es
banyin en piscines públiques mixtes on ells sí que poden
banyar-se, qui se'n beneficia? Quan es demana als gitanos
i als immigrants que renunciïn a la seva pròpia cultura per
integrar-se a la cultura majoritària, qui se'n beneficia? Quan
vestir-se amb robes masculines, com els pantalons, resulta
adequat per a tothom, però usar vestits femenins continua
sent humiliant per als homes, qui se'n beneficia?

Darrere de moltes tradicions i darrere del "sempre s'ha fet
així" o de l'"això és el normal", tot sovint s'amaguen accions
que busquen beneficiar el grup social que té més poder.
Acceptar les tradicions que reforcen les desigualtats és una
forma de fomentar la injustícia. Preguntar-se i actuar en
consciència és la manera de créixer conscientment i ajudar
a construir un món millor.

Exercicis sobre el text: "Qui se'n beneficia?"

Llegeix el text amb la màxima atenció. Mira de compren-
dre'n els arguments i pensa si hi estàs d'acord o no i per
quins motius.

Assegura't de conèixer el significat de totes les paraules.

Escull 10 paraules que tinguin una ortografia difícil i que sur-
tin al text. Memoritza'n l'escriptura utilitzant les tècniques
que ja coneixes i que t'hem explicat a les pàgines 14, 15, 16
i 17 d'aquest quadern.

Escriu 10 frases que incloguin les paraules que has memo-
ritzat. Procura que les frases no siguin tòpiques, previsibles,
ni excessivament curtes. Procura que siguin una bona
expressió de creativitat i esforç: creixem en
allò que practiquem; per tant, si t'esforces, creixeràs.

Primer mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Segon mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Tercer mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Quart mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Cinquè mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Sisè mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Setè mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Vuitè mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Novè mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Desè mot memoritzat: _____

Frase inventada:

_____.

Revisa si has escrit bé les paraules. En cas contrari, escriu aquí els errors que has fet i torna a memoritzar-les.

Per aprofundir:

Busca les essences sordes i sonores del text i marca-les amb colors diferents. Comprova si compleixen alguna de les normes que et donem al final d'aquest quadern o si són excepcions.

Al final d'aquest quadern trobaràs una llista d'algunes poques normes clau en català: fes-hi una ullada.

Quart text: Una qüestió de justícia

L'arquebisbe cristià i premi Nobel de la Pau Desmond Tutu, va escriure uns mots molt educatius en prologar un llibre editat per Amnistia Internacional:

"Oposar-se a l'apartheid era una qüestió de justícia. Oposar-se a la discriminació de les dones és una qüestió de justícia. Oposar-se a la discriminació basada en l'orientació sexual és una qüestió de justícia. És també una qüestió d'amor. Tot ésser humà és preciós. A totes i tots se'ns ha de permetre estimar l'altre amb dignitat".

He citat aquestes línies perquè als instituts l'homofòbia -l'odi contra lesbianes, gais, bisexuals i transsexuals - i la missogínia -l'odi i la discriminació contra les dones- és habitual. Però el fet que sigui habitual no ens ha de dur a creure que és normal. La raó és ben senzilla: cap odi pot ser considerat normal, encara que estadísticament el món estigui ple de múltiples odis i de diferents colors i signes.

De fet, tant la misogínia com l'homofòbia estan catalogades com a patologies psicològiques i sovint apareixen com una forma d'expressió equivocada de la masculinitat.

Alguns nois i homes pensen que si utilitzen la violència física, verbal o simbòlica contra les dones o contra altres homes se'ls considerarà més adults i més masculins. L'homofòbia i la missogínia es converteixen, segons molts estudiosos, en formes de remarcar la pròpia virilitat. Però, què vol dir en realitat ser home? Quina relació lògica hi ha entre la violència i l'odi amb el fet de ser realment viril? Evidentment, cap.

La forma com es veu als instituts aquest masclisme, aquesta manera equivocada de masculinitat, és molt àmplia i variada: uns quants nois ocupen el gruix de l'espai del pati mentre la resta de l'alumnat queda obligat a ocupar els voltants, els insults directes al pati o al passadís, el menyspreu o la pressió social contra qualsevol persona que es mostri diferent, les bromes o acudits masclistes, o el mateix silenci davant un comentari insultant que algú fa mentre hi som presents són formes evidents de discriminació.

Per aquest motiu, perquè aquesta és una situació real en quasi tots els instituts i gairebé sempre se silencia, és bona idea recordar les paraules de Desmond Tutu i remarcar que oposar-se a les discriminacions és, simplement, una qüestió de justícia.

Exercicis sobre el text "Una qüestió de justícia"

Després de llegir el text, assegurant-te que en comprens perfectament el contingut i el significat de tots els mots, defineix amb les teves paraules els termes següents intentant ser el més exacte possible.

Vocabulari.

Arquebisbe:

Homofòbia:

Justícia:

Odi:

Missogínia:

Masclistes:

Patologies:

Violència:

Verbal:

Simbòlica:

Virilitat:

Discriminació:

Dignitat:

Dictat per parelles

Prepara't els paràgrafs primer, tercer i cinquè perquè te'ls dictin. Recorda que la forma de fer-ho és, simplement, llegir-los amb atenció i marcar els mots en què et sembli que et pots equivocar. Llavors, estudia aquests mots tot usant les tècniques de memorització que s'expliquen en aquest quadern.

Quan estiguis segur o segura de com s'escriuen els paràgrafs anteriors, posa't amb una altra persona de la teva classe que també el tingui preparat i us feu el dictat entre vosaltres: primer una persona dicta a l'altra els tres paràgrafs i, posteriorment, us canvieu els papers.

En acabar els corregiu tot mirant el text original.

Dictat:

Heus aquí el barem de correcció:

0 errades	Excel·lent
1-2 errades	Molt bé
3 errades	Bé
4-5 errades	Regular
+ 5 errades	Cal tornar-ho a intentar

Per aprofundir

Et convidem a llegir i memoritzar el capítol que es titula "*Normes imprescindibles*". Allà només hi trobaràs aquelles normes que serveixen per a molts mots i que tenen poques excepcions. Així el teu esforç resultarà més rendible.

Igualment, et volem remarcar que les persones amb bona ortografia només pensen en les normes quan tenen un dubte, perquè generalment es limiten a VEURE la paraula al seu cap. Per sort, aquesta estratègia ja te l'hem ensenyada en aquest quadern. Tanmateix, pots continuar practicant-la amb altres textos: ara ja saps com fer-ho.



TERCERA PART

Normes imprescindibles

Les normes imprescindibles en català

En català existeixen poques normes essencials que siguin segures. Aquí en tens un resum en un llenguatge que et serà fàcil d'entendre i recordar.

Normativa d'accentuació

Per posar correctament els accents gràfics has de saber:

- 1) Què és una síl·laba
- 2) Els diftongs
- 3) La síl·laba tònica

Què és una síl·laba?

Pronuncia aquesta paraula: aspirina.
Torna-la a pronunciar a poc a poc. Segur que l'has dita així:

As-pi-ri-na

Cada una de les parts que has pronunciat amb un sol cop de veu és una síl·laba.

En totes les síl·labes hi ha, com a mínim, una vocal. Sense vocal no hi ha síl·laba. En canvi, pot haver-hi síl·labes sense consonant, com a la paraula ateu (a-teu).

Cal saber comptar les síl·labes d'una paraula per saber on va l'accent.

I un diftong, què és?

De vegades dues vocals es pronuncien juntes: formen un diftong. Exemples: aire, blau, xiular...

La gran majoria de diftongs es formen quan la vocal u, o bé la vocal i segueixen una altra vocal:

Diftong = vocal + i⁵
Diftong = vocal + u

També hi ha diftong si tres vocals estan juntes i la del mig és la **i** o la **u**. Això passa, per exemple, a: mo-uen, ve-uas-sa, re-ial-me...

Darrera una **q** o una **g**, una **u** forma diftong amb la vocal següent. Exemple: ai-gua, llen-gua, e-qua-dor...

A principi de paraula, la **i** forma diftong amb la vocal següent. Exemple: io-de, io-gur, ian-qui...

Què significa síl·laba tònica?

Cada paraula té una síl·laba que es pronuncia més forta que les altres. És la síl·laba tònica. Exemple:

e-lec-tro-do-**mès**-tic

a-**pren**-dre

Les síl·labes que no són tòniques reben el nom d'àtones o fluixes.

Però, quan s'accentuen?

La majoria de paraules s'accentuen gràficament seguint les normes següents:

- 1- Quan la síl·laba tònica o forta és la tercera començant pel final s'hi posa accent...SEMPRE!

Són les paraules esdrúixoles.

Exemple: matemàtiques

- 2- Si la síl·laba tònica és la segona començant pel final, diem que és una paraula plana. Només hi posarem accent si NO ACABA en *vocal*, *en vocal+s*, *-en*, *-in*. Sí que s'accentuen si acaben en diftong.

Exemples amb accent i sense: rètol, útil, vinguéreu, cadira, llibre...

- 3- Quan la síl·laba tònica és la primera començant pel final, es tracta d'una paraula aguda. L'accentuarem NOMÉS SI ACABA EN *vocal*, *vocal+s*, *-en*, *-in*⁶. Si acaba en diftong no s'accentua.

Exemples amb accent i sense: avió, dofí, frondós, depèn, Pilarín, Andreu, caminant...

I el sentit de l'accent?

Sempre amb accent tancat /' a les vocals: *í ú*

Sempre amb accent obert / / a la vocal à

Com s'accentua la vocal o?

Si la paraula és esdrúixola, l'accent serà obert: ò

Si la paraula és plana, l'accent també serà obert: ò

Si la paraula és aguda, l'accent serà tancat: ó

Excepcions més usals:

De les esdrúixoles: fórmula, pólvora, tómbola, tórtora.

5: No existeix el diftong ii

6: Per recordar aquest -en, -in hi ha una frase memotècnica (truc de memòria) que és: "Depèn, Pilarín".

De les planes: estómac, furóncol, córrer (i derivats).
De les agudes: arròs, espòs, repòs, talòs, terròs, això, allò,
però i les compostes amb monosíl·labs: rebò, retrò, reclòs,
capgròs, semitò, ressò, debò...

Com s'accentua la vocal e?

En general, tant si són agudes, planes o esdrúixoles l'accent és sempre obert: è

Excepcions més usals:

De paraules esdrúixoles: església, llémena.
De paraules planes: cérvol, préssec, feréstec, ésser, néixer, créixer, prémer, esprémer, témer, érem, éreu.
De les agudes: clixé, consomé, jaqué, peroné, ximpanzé, rebé, també, abecé, després, només i les que fan el plural en -essos com congrés (congressos), ingrés (ingressos), exprés, succès... (llevat de xerès, interès i espès).
Les terminacions verbals, com per exemple: vindré, tingués-siu... (llevat de reté (retenir), manté (mantenir), encén (encendre), entén (entendre), estén (estendre), i pretén (pretendre).

Accent diacrític

L'accent diacrític és l'accent gràfic que utilitzem per diferenciar paraules que s'escriuen igual però que tenen un significat diferent. Aquests són els més usals:

Amb accent sobre la à

Mà (part del cos) i ma (meu)

M'he trencat la mà.

Amb accent sobre la í

Sí (afirmatiu) i si (nota musical, pronom, conjunció, cavitat, part del cos)

Exemple: Sí, m'ha assegurat que vindrà.

Amb accent sobre la ú

Ús (utilització) i us (pronomen)

Exemple: Fes bon ús del teu material.

Amb accent obert sobre la è

Mèu, mèus (miols de gat) i meu, meus (possessius)

Exemple: La gata feia mèu, mèu.

Pèl, pèls (cabells) i pel, pels (per+el/els)

Exemple: Et caurà el pèl.

Què (sentit interrogatiu o després d'una preposició) i que (relatiu, conjunció)

Exemple: Què vols? De què vas?

Amb accent tancat sobre la é:

Bé, béns (correcte, propietats) i be, bens (xaïs)

Exemple: Està bé tenir béns, si no s'han robats.

Déu (divinitat) i deu (número i verb deure)

Exemple: Gràcies a Déu que ja no deu diners.

És (verb ésser) i es (pronomen)

Exemple: Diuen que és un monstre.

Més (quantitat) i mes (part de l'any)

Exemple: Vull més xocolata.

Nét, néta (parents) i net, neta (sense embrutar)

Exemple: El meu nét es diu Xavier.

Sé (saber) i se (pronomen)

Exemple: Sé la veritat.

Té (tenir) i te (infusió, pronomen)

Exemple: No té prou diners.

Véns, vénen (venir) i vens, venen (vendre)

Exemple: Demà vénen els meus cosins.

Amb accent tancat sobre la ó

Bóta, bótes (recipient) i bota, botes (calçat)

Exemple: Porta la bóta de vi.

Dóna, dones (verb donar) i dona, dones (persones)

Exemple: No li dóna la gana.

Fóra (verb ser) i fora (adverbi, preposició)

Exemple: Fóra bo que vinguessis.

Món (planeta) i mon (meu)

Exemple: Vivim en aquest món i cal millorar-lo.

Móra, móres (fruites) i mora, mores (dona àrab)

Exemple: He fet melmelada de móres.

Ós, óssos (animal) i os, ossos (esquelet)

Exemple: He vist un ós polar.

Sóc (verb ser) i soc (calçat de fusta)

Exemple: Ja sóc aquí.

Són (verb ser) i son (ganes de dormir)

Exemples: Elles són amigues.

Amb accent obert sobre la ò

Mòlt, mòlta (de moldre) i molt, molta (quantitat)

Exemple: He molt el cafè.

Sòl, sòls (terra) i sol, sols (estrelles, sense companyia, adverbi)

Exemple: És un sòl molt argilós.

Els pronoms febles

Els pronoms són paraules que designen persones o coses sense anomenar-les.

Els pronoms febles no poden fer de subjecte. Generalment acompanyen el verb, a vegades s'apostrofen, a vegades se separen amb un guionet i altres vegades s'escriuen separats. Guieu-vos molt per la pronúncia.

Són complicats i per això els dediquem aquest espai. Aquesta és una síntesi que cobreix la majoria dels casos d'ús comú (però no la totalitat).

Heus aquí la llista de pronoms febles:

De primera persona: *em* i *ens*.

De segona persona: *et* i *us*.

De tercera persona: *les, li, hi, ho* (aquests mai no s'apostrofen), *el, la, els, en, es*.

S'apostrofen davant i darrere de verb començat o acabat amb vocal o hac quan a la pronúncia es fa així (quan s'eliminen vocals).

Exemple:

<i>M'agafo</i>	<i>M'ha agafat</i>	<i>Agafa'm</i>
<i>T'agafo</i>	<i>T'ha agafat</i>	<i>Agafa't</i>
<i>L'agafo</i>	<i>L'ha agafat</i>	<i>Agafa'l</i>
<i>N'agafo</i>	<i>N'ha agafat</i>	<i>Agafa'n</i>
<i>S'agafo</i>	<i>S'ha agafat</i>	

Però en canvi:

<i>Ens agafa</i>	<i>Ens ha agafat</i>
<i>Us agafa</i>	<i>Us ha agafat</i>

El pronom femení *la* no s'apostrofa davant *i/u* àtones, encara que portin una *h* al davant. Tampoc s'apostrofa davant *hi*.

Exemples:

L'insulten (masculí)
La insulten (femení)
L'hi donaran (masculí)
La hi donaran (femení)

Si no es pronuncien juntament amb el verb i van immediatament darrere seu o darrere d'un altre pronom, s'hi uneixen amb un guionet.

Exemple:

Mirar-ho
Dir-vos-ho

Sempre que en la pronúncia desapareix alguna vocal i dos pronoms es fonen en un so de vocal única, cal escriure l'apòstrof entre els dos pronoms. L'apòstrof s'escriu tant a la dreta com es pugui.

Exemple:

me'ls
-te'ls
-me'n
--se'n

L'apòstrof

- 1- L'article **el** s'apostrofa sempre que s'escriu davant d'una paraula començada en *vocal* o *h*.

Exemple: l'home, l'avi, l'avió...

- 2- L'article **la** s'apostrofa davant de les paraules que comencen en *vocal* o *h*. Hem d'exceptuar les que comencen per *i*, *u*, *hi* i *hu* àtones.

Exemple: l'hora, l'heura, l'eina, l'única, l'illa...
Però: la intel·ligència, la universitat, la humitat...

- 3- Tampoc s'apostrofen els noms de les lletres precedides d'article.

Exemple: la essa, la i...

- 4- No s'apostrofen noms que podrien confondre's amb els seus contraris.

Exemple: la asimetria, la anormalitat... (paraules amb el prefix negatiu -a)

- 5- Tampoc s'apostrofa *la una*, ni *la ira* per no confondre-la amb lira.

- 6- La preposició de s'apostrofa sempre davant de *vocal* o *h*, excepte si es tracta de noms de lletres.

Exemple: d'ortografia, d'ous, d'elles, d'història...
Però: de esses, de emes...

- 3) El so de la essa sonora entre vocals s'escriu sempre amb una sola essa.

Exemple: casa, cosa, pesa...

Cal exceptuar: amazona, trapezi i topazi (hi ha més excepcions, però no són usuals).

- 4) El so de la essa sonora a principi de paraula o després de consonant sempre s'escriu amb *z*.

Exemple: zoològic, alzina, zinc...

Cal exceptuar els derivats i/o compostos de: *fons* (com enfonsar), *dins* (com endinsar) i *trans* (com transistor).

- 5) Quan la erra sona forta entre vocals és sempre doble. S'exceptuen les paraules compostes com: contrarevolució, autoretrat...

Exemple: macarró, torró, morro...

- 6) Davant de la **p** i la **m**, s'escriu *m*. Les excepcions més freqüents són els compostos de ben (benplantada, benparlat...) i la paraula tanmateix.

Exemple: ample, immens, commoure, camperol...

- 7) Sempre s'escriu **b** si darrere hi va una consonant.

Exemples: braç, obstacle, obvi, blanquinós...

- 8) Si al final d'una paraula hi ha una **u**, en els derivats hi apareixerà una **v**.

Exemple: neu-nevar, plou-plovía, meu-meva...

- 9) El so de la paraula *jaqueta*, davant *a*, *o*, *u* sempre s'escriu amb *j*. Davant *e*, i generalment s'escriu amb *g*.

Exemple: gerani, girafa, màgia, Jaume, rajola...

Però escrivim *j* en els grups *-jecc* i *-ject*, com per exemple: projecte, injecció, objecció, subjecte...

També escrivim amb *j*: jeure, jeia, jeroglífic, majestat, jerarquia, Jerusalem, Jesús, Jeremies, jesuïta, Jeroni i derivats.

- 10) Els verbs en passat que acaben en *-ava*, *-aves*, *-àvem*, *-àveu*, *-aven* sempre s'escriuen amb *v* (és el pretèrit imperfet d'indicatiu).

Exemples: caminava, miràveu, ballaven...

- 11) La majoria de les paraules masculines que acaben en *a* àtona en algunes varietats del català s'escriuen amb **e** final, i les femenines amb **a**.

Exemples de mots masculins: home, llibre, formatge...

Exemples de mots femenins: dona, roca, taula...

Les excepcions coincideixen amb el castellà: febre/fiebre, classe/clase, egoista/egoista...

13 normes útils

Les normes següents serveixen per a moltes paraules i gairebé no tenen excepcions.

- 1) Les paraules que acaben en ... fan el plural en ...

ca	ques
ça	ces
gua	gües
ja	ges
ga	gues
qua	qües

Exemple:

vaca-vaques, llança-llances, llengua-llengües, raja-rages, tortuga-tortugues, pasqua-pasquès...

- 2) Quan escriguis xifres has de separar amb un guionet les desenes de les unitats i les unitats de les centenes. Per recordar-ho, pots memoritzar: D-U-C

Exemple:

dos-cents vint-i-tres, cinc-cents quaranta-cinc...

12) Les paraules de l'apartat anterior sempre fan el plural en **-es**.

Exemples: llibres, formatges, dones, roques, taules, classes...

13) La **ç** mai s'escriu davant la **e** o la **i**.

Parells de mots que ofereixen dificultats especials

Aquí hi ha algunes parelles de paraules que poden induir a confusió en un gran nombre d'ocasions.

Perquè

Ho faig perquè vull (resposta)

T'has d'aixecar perquè et veiem (indica finalitat)

Mai no sabràs el perquè de la decisió (motiu)

Per què

Per què ho dius? (sentit de pregunta)

Quan

Quan arribarà? (adverbi de temps)

Quant

Quant de terreny tens! (indica quantitat).

Què

No sé què vols (sentit de pregunta)

En el moment en què ens trobem (es pot substituir per el/la qual, els/les quals, on).

Que

Vindré la setmana que ve (conjunció o relatiu feble)

Sinó

No vindrà avui, sinó demà (conjunció adversativa)

Si no

Et castigaré si no em fas cas (condició negada)

Tan

Tan simpàtic com és (equival a tan en castellà).

Tant

No serà pas tant (equival a tanto en castellà).



Informació per a l'educador o educadora

Aquest quadern ensenya a veure les paraules per poder escriure-les sense errades. No ensenya normes ortogràfiques, sinó l'estratègia que segueixen de forma intuïtiva les persones amb bona ortografia. Un cop aquesta estratègia s'ha automatitzat, l'ortografia s'aprèn sense esforç. Aquesta metodologia es basa en una branca aplicada de la psicologia: la programació neurolingüística (PNL).

Aquest quadern pot baixar-se gratuïtament dels webs www.ortografia.cat i www.danielgabarro.cat.

Consulteu per saber en quina editorial s'ha publicat una edició en paper d'aquest quadern.

Sou lliures de:

- Copiar, distribuir i comunicar públicament l'obra
- Fer-ne obres derivades

amb les condicions següents:

Reconeixement: heu de reconèixer als crèdits que heu usat aquest material o us hi heu inspirat.

No comercial: no podeu fer servir aquesta obra per a finalitats comercials sense permís de l'editorial o els autors.

Compartir amb la mateixa llicència: si altereu o transformeu aquesta obra, o en genereu obres derivades, només podeu distribuir l'obra generada amb una llicència idèntica a aquesta. Quan reutilitzeu o distribuiu aquesta obra, heu de deixar ben clars els termes de la llicència de l'obra.

- Podeu demanar permís als titulars dels drets d'autoria per no aplicar alguna d'aquestes condicions.

La realització d'aquest material ha estat possible gràcies a una llicència retribuïda concedida pel *Departament d'Educació i Universitats de la Generalitat de Catalunya* (DOGC núm.: 4699 de 17.8.2006).

S'agraeix el suport rebut per la doctora Maite Pró, de Blanquerna i, molt especialment, de la Conxita Puigarnau Gracia amb qui vaig iniciar-me en el tema de l'ortografia i la PNL, sense ella aquesta obra mai no hauria vist la llum.

Introducció

Aquest llibre està escrit per a l'alumnat d'educació secundària obligatòria i de batxillerat. Serà útil per a reforçar o superar el nivell ortogràfic imprescindible en aquesta etapa.

Objectius d'aquesta obra

- Automatitzar les estratègies de memòria visual que possibiliten una escriptura correcta.
- Dominar un vocabulari bàsic exigible a secundària i a la vida adulta ordinària.

Possibilitats que ofereix aquest material

- Pot ser utilitzat de forma individual o de forma col·lectiva. Els suport d'una persona adulta incrementa les possibilitats d'èxit del material.
- Ofereix a l'alumnat i l'àrea de llengua un espai de reflexió sobre les dificultats ortogràfiques i les possibles solucions.
- S'hi anima a avaluar el procés de forma objectiva.

Innovacions que presenta el material

- Es presenta l'estratègia que segueixen les persones amb bona ortografia per tal que l'alumnat l'apregui.
- A més del que s'ha d'aprendre, explica com aprendre-ho.
- És eminentment pràctic.
- S'hi adquireixen nous coneixements sense repetir el que s'ha après en cursos anteriors.